

65
DA

FACTS

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

ISSN 1681-2093

Du har ret til et sundt og sikkert job — Gode råd til unge

Hvis du bliver udsat for en arbejdsulykke eller helbreds-skade, kommer du måske til at mærke konsekvenserne resten af livet, og det er bestemt ikke sjovt. Dette factsheet fortæller dig om dine rettigheder og pligter på arbejdsmiljøområdet. Der findes et særskilt factsheet om de risikofaktorer, du skal være på vagt over for.

Er det nu så vigtigt?

Flere hundrede tusinde unge i Europa kommer hvert år ud for arbejdsulykker eller bliver syge på grund af arbejdet. Ifølge europæiske statistikker har unge mellem 18 og 24 år 50 % højere risiko for at få en arbejdsskade end alle andre aldersgrupper på arbejdsmarkedet. Det er en sørgelig kendsgerning, at flere af dem mister livet ved det, og nogle få overlever ikke engang deres første dag på jobbet. Andre arbejdsrelaterede sygdomme og skader som fx kræft, rygproblemer og høretab udvikles langsomt over tid. De fleste af disse tragedier kan undgås.

Som ung, der starter i job, er du mere udsat for arbejdsskader, fordi du stadig ikke er fysisk og psykisk fuldt udviklet. Arbejdsmiljøloven forbyder derfor unge under 18 år at udføre visse former for særligt risikobetonet arbejde.

Er du ny i jobbet og på arbejdspladsen, mangler du erfaring med arbejdsopgaverne. Du er heller ikke bevidst om de arbejdsmiljøproblemer, der kan være på arbejdspladsen, eller om, hvad arbejdsgiveren har pligt til at gøre ved dem, og hvad du selv kan gøre. Evnen til at erkende mulige risikofaktorer forudsætter først og fremmest sund fornuft, men også opmærksomhed, oplæring og erfaring. Du er i din gode ret til at sætte spørgsmålstejn ved forhold, som du finder usikre, men du har måske ikke tilstrækkelig selvtillid til at sige det højt, eller du accepterer måske tingene, som de er, fordi du gerne vil vise din arbejdsgiver og kollegerne, at du er en god arbejdskraft og ikke bange af dig.

Kun statistikker?

En 17-årig studerende, der havde fået feriejob i et bageri, mistede en del af en finger i en maskine i bageriet. Hun havde kun været i jobbet en times tid, da hendes hånd blev trukket ind i maskinen. Den defekte sikkerhedsanordning var blevet indberettet, men maskinen var ikke blevet vedligeholdt. Pigen havde heller ikke fået den fornødne instruktion, og den person, der skulle holde opsyn med hende, var ikke klar over, at hun betjente maskinen.

En 18-årig, der arbejdede på en byggeplads, døde af sine kvæstelser, da en kran tabte sin last på 750 kg ned over ham fra 5 meters højde. De unge på byggepladsen blev pålagt arbejde, som de ikke havde alder eller erfaring til at udføre, og de fik ikke den fornødne oplæring. Firmaet var desuden sløset med sikkerhedsprocedurerne.

Ja, det er vigtigt!

Et godt og sikkert arbejdsmiljø drejer sig ikke kun om en masse kedelige regler. Det drejer sig om at værne om din sikkerhed og sundhed nu samt sørge for, at du bliver ved med at være sund og rask, så du kan få fuld glæde af livet. Du skal ikke risikere dit liv og helbred på jobbet.

Ud over din egen sikkerhed skal du også vide, hvordan du skal udføre dit arbejde uden at udsætte dine kolleger for fare. Hvordan ville du have det, hvis en arbejdskammerat kom til skade på grund af noget, du havde gjort, også selv om det ikke var din fejl?

Derfor er det vigtigt, at du ved noget om arbejdsmiljø og om, hvad din arbejdsgiver skal gøre for at beskytte dig, hvad du selv skal gøre, og hvilke rettigheder du har.

Din arbejdsgiver er ansvarlig for din sikkerhed

Alle arbejdsgivere har en lovfæstet og moralsk forpligtelse til at beskytte deres ansatte. De skal kortlægge arbejdsmiljøproblemerne på arbejdspladsen, vurdere risiciene og træffe de fornødne forebyggende foranstaltninger. Ved arbejdsmiljøproblemer forstås alt, hvad der kan medføre sygdom eller skader. Risikoen er lig med sandsynligheden for, at det rent faktisk sker. De fleste ulykker sker, fordi der enten ikke er foretaget den fornødne kortlægning, eller der ikke er truffet tilstrækkelige foranstaltninger for at imødegå problemerne. Arbejdsmiljøproblemer er fx støj, håndtering af kemikalier, tunge løft, ledninger, som ligger og flyder på gulvet, arbejde ved en computerskærm hele dagen eller endog mobning fra chefer eller kolleger. Arbejdsgiverne er også forpligtet til at sørge for, at de grupper af arbejdstagere, som er særligt udsatte, og det er bl.a. de unge, bliver beskyttet.

De skal fx kun pålægge dig arbejdsopgaver, der ligger inden for din formåen, og sikre det fornødne opsyn med dig under arbejdet.

Ekstra beskyttelse af unge under 18 år

Unge under 18 år er omfattet af særlige regler om beskyttelse. Du må således ikke udføre arbejde, som

- overstiger din fysiske eller psykiske ydeevne
- medfører udsættelse for giftige stoffer
- medfører udsættelse for skadelig stråling
- indebærer helbreds-mæssige risici på grund af ekstreme temperaturer, støj eller vibrationer
- indebærer en ulykkesrisiko på grund af dine manglende erfaringer, manglende oplæring eller manglende bevidsthed om risici.

Der er enkelte lempelser, hvis du er over den skolepligtige alder, arbejdet er nødvendigt for din erhvervsuddannelse, arbejdet udføres under tilsyn af en kompetent person, og arbejdsgiveren har sikret den fornødne beskyttelse.

Factsheet om »Beskyttelse af unge på arbejdspladsen« indeholder flere oplysninger om reglerne for arbejdsopgaver, aldersgrænser, arbejdstidsbegrænsninger og de meget strenge regler om ferie- og fritidsjob for børn i den skolepligtige alder, hvis de overhovedet må arbejde. Læs de helt præcise bestemmelser i dansk lovgivning.

Vær på vagt — kend dine rettigheder!

Det er din ret

- at få at vide, hvilke risikofaktorer der gør sig gældende på din arbejdsplads, hvad du selv kan gøre for din sikkerhed, og hvordan du skal forholde dig i tilfælde af en arbejdsulykke eller i en nødsituation
- at modtage gratis oplysning, instruktion og undervisning i disse emner med særligt sigte på netop dit job
- at få udleveret de nødvendige personlige værnemidler gratis
- at få medindflydelse ved at stille spørgsmål, indberette usikre arbejdsgange og arbejdsvilkår og blive taget med på råd af din arbejdsgiver om sikkerhedsanliggender.

Hvis du nærer nogen form for tvivl om sikkerheden ved et hvilket som helst aspekt af dit job og de arbejdsopgaver, du bliver pålagt, har du ret — og pligt — til at fortælle det til din leder. I sidste ende har du ret til at nægte at udføre farligt arbejde. Du behøver ikke gøre noget, som er farligt, bare fordi en overordnet eller en kollega gør det.

Vær på vagt — optræd ansvarsbevidst

Din arbejdsgiver er ikke alene om ansvaret for sikkerheden, og arbejde er ikke en leg. Ifølge loven skal du tage vare på dig selv og andre, og du skal samarbejde med din arbejdsgiver om arbejdsmiljøet. Fx skal du

- overholde alle sikkerhedsregler og følge instruktion og oplæring i bl.a. betjeningen af udstyr og maskiner, sikkerhedsanordninger eller brugen af personlige værnemidler, som fx handsker eller masker
- indberette alle sundheds- og sikkerhedsmæssige risici til din leder.

Få hjælp

- Tal med din chef, hvis du har et problem med arbejdsmiljøet.
- Tal med sikkerhedsrepræsentanten på din arbejdsplads eller med fagforeningen, hvis du er medlem af en.
- Hvis der er en læge, sygeplejerske eller en anden arbejdsmiljømedarbejder på arbejdspladsen, så tal med dem. Og hvis du går til din egen læge mv. med et helbredsproblem, så fortæl ham eller hende, hvad dit arbejde går ud på.
- Tal med dine forældre.
- Tal med dine lærere, hvis du stadig er under uddannelse, eller tal med de ansvarlige for tilrettelæggelsen af praktikophold.
- Tal med en voksen, du har tillid til.
- Om nødvendigt må du kontakte Arbejdstilsynet og klage.

Få mere at vide: materiale om de unge og arbejdsmiljøet på: <http://ew2006.osha.eu.int/>; information om individuelle arbejdsmiljøproblemer på forskellige arbejdspladser på: <http://osha.eu.int> Oplysningerne hidrører fra nationale arbejdsmiljømyndigheder, fagforeninger og erhvervsorganisationer.

Se desuden Arbejdstilsynets hjemmeside <http://at.dk> og link til Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 239 af 6. april 2005 om unges arbejde på adressen: <http://www.at.dk/sw12593.asp>

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tlf. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
E-post: information@osha.eu.int

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Eftertryk tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2006

